

MESLEK VE İLGİ YETENEK DEĞERLER İLİŞKİSİ

MESLEK SEÇİMİ NEDİR?

Meslek seçimi; kişinin var olan meslekler içinden, yapabileceğine inandığı, kendisine maddi ve manevi kazanç sağlayacağını düşündüğü mesleğe yönelmesidir. Kişinin herhangi bir mesleğe yönelmesini etkileyen çeşitli faktörler vardır. Bunlar:

- ▲ Kişinin geleceğe yönelik hayalleri, istekleri
- ▲ Kişinin cinsiyeti, fiziksel ve psikolojik özellikleri
- ▲ İlgiler, yetenekler ve zekâ
- ▲ Akademik başarı
- ▲ Öğretmenlerin, öğrencinin yetenek ve ilgilerine ilişkin görüşleri
- ▲ Arkadaş çevresinin düşünceleri
- ▲ Ailenin beklentileri, birey hakkındaki düşünceleri
- ▲ Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi
- ▲ Çevrenin etkisi
- ▲ Teknolojik, sosyal, kültürel ve endüstriyel gelişmeler
- ▲ Mesleğin toplumdaki konumu ve mesleğe olan talep
- ▲ Mesleğin gelir düzeyi
- ▲ Mesleğin eğitim ve kariyer imkânları
- ▲ Ülkenin ekonomik yapısı, iş bulma olanakları vb.

MESLEK SEÇİMİNDE DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Doğru meslek seçimi için kişinin öncelikle kendini tanıması, meslekler hakkında bilgi edinmesi ve kendi özellikleriyle mesleklerin gerektirdiği özellikler arasındaki ilişkiyi kavraması önemli ve gereklidir. Kendini tanıma; bireyin kişilik özellikleri, ilgileri, yetenekleri, değerleri ve sağlık durumu konusunda kendini bilme durumudur. Farkındalık olarak da niteleyebileceğimiz bu durum başka bir deyişle kişinin; Ben nasıl biriyim? Karakterim nasıl? Davranış ve alışkanlıklarım nelerdir? Neleri yapmaktan hoşlanırım? Gibi sorulara verdiği cevaplardır.

Kendini tanıma sürecini üç temel unsur üzerinden sınıflandırabiliriz;

İLGİLERİNİZ: Mekanik -Ticaret -Sosyal Yardım vb.

YETENEKLERİNİZ: Sözel Yetenek -Sayısal Yetenek -Şekil- Uzay Yeteneği vb.

DEĞERLERİNİZ: Yaratıcılık -Liderlik -Kazanç vb.

İLGİ NEDİR?

İlgi, kişileri belli faaliyetleri isteyerek yapmaya yönlendiren içsel bir uyarıcıdır. İlgi en genel anlamıyla bir işi yapmaya gönüllü olma, yaparken zevk alma ve başka alternatifler arasından en çok onu tercih etme durumudur.

İlgi Alanlarınızı Nasıl Fark edersiniz?

Yetenek alanları gibi ilgi alanları da özellikle mesleki doyum ve haz alma ile yakından ilişkilidir. İlgi alanı, neleri yapmaktan hoşlandığımızı gösterir. Bu süreçte ilgi alanına ilişkin yoğun bir bilgi arayışı söz konusu olur. İlgi, var olan yeteneği mükemmelleştirir ve ilgilenilen alanda karşılaşılabilecek zorluklarla başa çıkmayı eğlenceli hale getirir. İlgi duyduğunuz alanda ortalama bir yeteneğe sahip değilseniz yaptığınız işte uzun süre ilginizi sürdürmeniz de mümkün değildir.

İlgiyle meslekler arasındaki ilişkiyi yorumlarsak aşağıdaki maddelere ulaşabiliriz:

- ▲ İlgi alanınız ne kadar güçlüyse o mesleği yapmak ve zorluklarının üstesinden gelmek konusunda o kadar güçlü bir motivasyona sahip olursunuz.
- ▲ İlgi alanlarınız gideceğiniz üniversite, fakülte ve bölüm seçimlerinde size yol gösterici olur.
- ▲ İlgi alanlarınızı ebeveyn ve öğretmenlerinizle paylaşmanız meslek seçiminde sizin için uygun seçenekler sunulmasını kolaylaştırır.
- ▲ İlgi alanlarınızla ilişkili olduğunu düşündüğünüz meslekler hakkında çevrenizdeki kişilerden destek alarak mesleğin gerektirdiği becerileri detaylı olarak öğrenebilirsiniz.
- ▲ İlgi duyduğunuz alanda yeteneğinizin olması kişisel gelişiminize katkıda bulunduğu gibi başarıyı yükseltir. Ancak ilgi duyduğunuz alanda düşük yeteneğe sahip olmanız, ilgi duyduğunuz meslekten uzaklaşmanıza neden olur.
- ▲ İlgi alanlarını belirlemek için yapılandırılmış ölçekler sizin mesleki ilgilerinizi değerlendirmenizi sağlar.
- ▲ İlgi duyduğunuz meslekler hakkında detaylı bilgi almalısınız.

YETENEK NEDİR?

Yetenek, doğuştan getirdiğimiz ve çevreyle etkileşimle geliştirebildiğimiz, bir davranışı öğrenebilmek için gerekli olan yetidir. Doğuştan getirdiğimiz yetenekler öncelikle en yakınımızdaki kişiler tarafından fark edilir, desteklenir ve uygun eğitim ortamlarında en üst seviyeye çıkarılır.

Yeteneklerinizi Nasıl Fark edersiniz?

Her bireyin kendine özgü yetenekleri vardır. Yetenekler de insanlar kadar çeşitlidir. Yetenekler doğuştan getirdiğimiz yetiler olduğundan büyük bir kısmı erken yaşta ortaya çıkar. Tam bu noktada aile ve okul büyük önem arz eder. Aile ve okul tarafından fark edilen yetenekler doğru koşullarda desteklenirse gelişebilir. Fakat yeteneklerin dışavurumuna ilişkin bir ortam oluşturulmamişsa bu yetenekler gizli kalabilir.

Yetenek ve meslek arasındaki ilişkiyi yorumlarsak aşağıdaki maddelere ulaşabiliriz:

- ▲ Yeteneklerimiz çoğunlukla en yakınlarımız tarafından dile getirilir. "Müthiş bir çizim yeteneği var (geleceğin ressamı), matematikte her problemi çözüyor, müthiş bir kavrama gücü var (geleceğin

mühendisi), fen bilimlerine karşı çok ilgili ve insanlarla çok güçlü iletişim kuruyor (geleceğin doktoru) vb.”

▲ Derslerde gösterdiğiniz akademik başarı ve öğretmenlerinizin sınıf içi gözlemleri yetenek alanlarınız hakkında bilgi verir. Örneğin fen ve ilgili derslerde (Fizik, kimya, biyoloji) gösterdiğiniz akademik başarı biyoloji, fizik, kimya, eczacılık, diş hekimliği vb. meslek alanlarının istediği yetenek alanlarıyla bağlantılıdır.

▲ Güzel sanatlar (Resim-Müzik) ve spor alanındaki meslekleri seçmek için bu alanlarla ilgili özel yeteneklere sahip olmanız gerekir. Yeteneklerinizi fark etmek ve geliştirmek için resim, müzik ve beden eğitimi öğretmenlerinizden destek alabilirsiniz.

▲ Mesleklerin gerektirdiği yetenek alanlarını çevrenizdeki meslek sahibi kişilerle konuşabilir ve onlardan mesleğin istediği yetenek alanları hakkında bilgi alabilirsiniz.

▲ Yetenek alanlarını belirlemek için yapılandırılmış ölçekler sizin mesleki yeteneklerinizi değerlendirmenizi sağlar.

▲ Hobileriniz yeteneklerinizi geliştirmeniz için eşsiz fırsatlar sunar ve bazen hobileriniz mesleğiniz olur. Çevrenizde Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı spor kulüpleri, belediyelerin çatısı altında hizmet veren tiyatro, sinema, öykü atölyeleri vb. kurslar ileride seçeceğiniz meslekler için yetenekleri geliştirmenize yardımcı olurlar.

▲ Türkiye İş Kurumu'nu (İŞKUR) <http://eogrenme.iskur.gov.tr/> ve Türkiye Mesleki Yeterlilik Kurumu'nu <http://portal.myk.gov.tr/> inceleyerek mesleklerin gerektirdiği yetenek alanı hakkında bilgi edinebilirsiniz.

DEĞER NEDİR?

Mesleki anlamda değer kavramı; bireyin kişisel değerlerine ve beklentilerine uygun mesleğe yönelmesini ifade eder. Kişisel değerlerin oluşmasında aile yapısı, içinde yaşanılan kültürün mesleklere ve cinsiyete dayalı algılamaları, medya vb. etkilidir. Örneğin seçeceği meslek bazı kişiler için saygınlık elde etmeyi ön plana koyarken; bazıları için yüksek gelir elde etmeyi ön plana alır. Kişiler için liderlik, düzenli yaşam, sosyal ilişkiler, yaratıcılığını kullanma gibi değerler meslek seçimini etkileyen önemli faktörlerdir. Değerler, bireyin gelecekteki yaşam tarzının belirlenmesinde dönüm noktasıdır. Bu nedenle kendi kişisel değerlerini tanıma ve bunlara uygun mesleklere yönelme kişinin hem yaşam kalitesini hem de mesleki doyumunu artıracaktır.

MESLEK TANIMA KRİTERLERİ

Meslek seçiminden önce meslekleri tanımaya yönelik aşağıdaki sorulara cevap bulmanız önemli ve gereklidir.

▲ Mesleğe sahip olmak için gereken özellikler (yetenekler, ilgiler, fiziksel, psikolojik ve kişilik özellikleri vb.)

▲ Mesleğin gerektirdiği eğitim (Mesleki ve teknik eğitim, sertifika ve yeterlilik eğitimleri, üniversite eğitimi, dil eğitimi vb.)

▲ Mesleğin çalışma ortamı (Çalışma yeri, saati) ve çalışma biçimi (gece-gündüz çalışma, nöbet tutma, evden uzun süreli ayrılma gerekliliği vb.)

▲ Mesleğe giriş koşulları (Mesleki yeterlilik sınavları)

▲ Meslekte ilerleme ve iş bulma olanakları

- ▲ Mesleğin olumlu ve olumsuz yönleri
- ▲ Kazanç durumu vb. birçok faktör hakkında bilgi sahibi olmayı gerektirir.

Hüsna GÖREN
Rehberlik Öğretmeni